

JIHOMORAVSKÝ A MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ V CELOSTÁTNÍM TELEVIZNÍM ZPRAVODAJSTVÍ: VYBRANÉ ASPEKTY

SOUTH MORAVIAN AND MORAVIAN-SILESIA REGION IN NATIONAL TV REPORTING: SELECTED ASPECTS

DOC. ING. JAN SUCHÁ EK, PH.D.¹

ING. VÁCLAV FRIEDRICH, PH.D.²

ING. PETR SE A, PH.D.²

ING. TEREZA BENÍŤKOVÁ¹

¹Katedra regionální a environmentální ekonomiky

¹Depart. of Regional and Environmental Economics

²Katedra matematických metod v ekonomice

²Department of Mathematical Methods in Economics

Ekonomická fakulta

Faculty of Economic

Vysoká škola bá ťská - Technická univerzita Ostrava

VŠB-Technical University of Ostrava

✉ Sokolská t ída 33, 701 21 Ostrava, Czech Republic

E-mail: jan.suchacek@vsb.cz, vaclav.friedrich@vsb.cz

petr.seda@vsb.cz, tereza.beniskova@vsb.cz

Anotace

A koliv televizní zpravodajství p edstavuje zna n d lefitou kategorii, jeho prostorové implikace bývají asto opomíjeny. V tomto lánku se pokou-íme prozkoumat vybrané aspekty televizních portrét Jihomoravského a Moravskoslezského kraje. Cílem lánku je tematická analýza a komparace p ísp vk z celostátních televizních zpravodajství vztafených k Jihomoravskému a Moravskoslezskému kraji. Tyto regiony jsou charakterizovány rozdílnými kvalitami, cofl se odráží také v televizním zpravodajství. Zatímco témata vztafená k Moravskoslezskému kraji byla p edev-ím hospodá ského a environmentálního charakteru, pro Jihomoravský kraj bylo typických více témat zachycujících flivot tohoto regionu. K vyjád ení rozdíl v televizním zpravodajství vztafeném k ob ma zkoumaným region m se ukázala jako uflite ná koresponden ní analýza.

Klí ová slova

NUTS III regiony, Moravskoslezský kraj, Jihomoravský kraj, média, TV zprávy, koresponden ní analýza, gatekeeping

Annotation

Albeit TV reporting constitutes enormously important category, its spatial implications are often neglected. In this article we will attempt to examine selected aspects of TV portrayals of South Moravian and Moravian-Silesian regions. The objective of this article is to analyse and compare the thematic contributions of national TV reporting related to South Moravian and Moravian-Silesian regions. These regions can be characterised by different qualities, which finds its projection also in TV reporting. While the topics related to Moravian-Silesian region proved to be mainly of economic and environmental character, in case of South Moravia the researched themes were much more motley. To express differences in TV reporting related to both examined regions, correspondence analysis turned out useful.

Key words

NUTS III regions, Moravian-Silesian Region, South Moravian Region, media, TV news reporting, correspondence analysis, gatekeeping

JEL classification: R10, M30, B50

1. Úvod

21. století bývá často a oprávněně nazýváno stoletím informací. Uspokojování informačních potřeb v současné době představuje dleflitou oblast, která dokonce bývá přirovnávána k uspokojování fyziologických potřeb. Méně pozornosti bývá obvykle věnováno informacím v prostorovém prostředí. To se týká také reflexe flivota měst a region České republiky ve sdělovacích prostředcích.

Sdělovací prostředky zprostředkovávají informace selektivně, zobrazují tedy pouze dílčí výseky značně komplexní reality. Obyvatelstvo je tak nejen informováno, ale zároveň je usměrňováno jeho chování a vnímání reality. Mnozí lidé, ať už v domě či neuvdomě, dokonce přijímají medií vnucené názory či preference. Dle se tak prostřednictvím akcentace (agenda-setting) anebo ignorace (agenda-cutting) určitých témat, způsobem interpretace jevu a událostí a také jejich vysvětlením a hodnocením, což má kromě jiného fatální vliv také na otázku územní image a potažmo tvorbu mentálních map.

Posláním sdělovacích prostředků by mělo být poskytovat objektivní, ověřené, vyvážené, přesné a nestranné informace o událostech v jednotlivých teritoriích. Současná média však fungují spíše jako spoluvěci prostředí, ve kterém flijeme. Jifi zmíněné strategie agenda-setting a agenda-cutting jsou praktikovány v hojně míře využívány (Sucháček, 2013).

Je praktikováno velmi dleflité, flie pouze málokdo bude mít čas a energii dobírat se pravdy a snažit se dostat aflu k základním zdrojům informací poskytovaných sdělovacími prostředky. Takto se snižuje možnost kontroly, zdali média naplní své poslání, tedy objektivní a nezaujaté zpravodajství. Vedle toho je kvalita informace značně závislá na způsobu interpretace a vysvětlení událostí či jevu (Sucháček a Seifert, 2011).

V této souvislosti je dleflitá koncepce gatekeepingu neboli procesu výběru informací vstupujících do sdělovacích prostředků. Výběr událostí pro zpracování a zařazení do mediálních relací má určitá rutinní pravidla (Galtung a Ruge, 1965). Tito autoři určili několik faktorů, které v současnosti s novinářskou rutinou předurčují událost ke zpravodajskému zpracování:

- Frekvence - událost vyvinutá během jednoho dne má větší šanci stát se zprávou než událost rozvíjející se delším časovým úsekem
- Jednoznačnost - jasnější událost (povodeň) má větší šanci být zprávou než ta vyfladující vysvětlením (např. postupná eroze pídy)
- Etnocentrismus - čím je událost více blízká hodnotám dané kultury (v Evropě např. stávka, fotbal), tím spíše se stane zprávou než kulturně nesrozumitelná událost (např. islámský svátek)
- Souznání - čím více událost vychází vstřícně a tuflbám publika (i nevdomým), tím spíše se stane zprávou
- Překvapení - čím je událost nečekanější (např. atentát), tím spíše se stane zprávou.
- Kontinuita - pokud o události užfl média jednou informovala, roste pravděpodobnost, flie o ní budou informovat znovu
- Vztah k elitním národům - o sněhové kalamitě v USA, íně i Rusku se bude informovat spíše než o kalamitě v Mongolsku
- Vztah k elitním osobám
- Personalizace - události, které lze převést na vyprávění o osobnostech, zejména vlivných a slavných, se spíše stanou zprávou
- Negativita - čím je událost negativnější, tím spíše bude sdělovacími prostředky zachycena
- Práh pozornosti - ostatní faktory musí mít určitou základní míru intenzity

P edchozí výzkumy realizované na datech z R mimo jiné ukázaly, že po et na kraje orientovaných p ísp vk vztafžený v í po tu obyvatel v celostátním televizním zpravodajství klesá s nar stající vzdáleností p íslu-ného krajského m sta od Prahy (Suchá ek, Se a a Friedrich, 2013a). Ukázalo se také, že struktura p ísp vk soukromých televizí nese významnou obsahovou podobnost a zna n se odli-uje od p ísp vk ve ve ejnoprávní eské televizi (Suchá ek, Se a a Friedrich, 2013b) a že se mediální obrázek krajských m st vyzna uje velmi nediferencovaným charakterem (Suchá ek, 2013).

2. Cíl a metody

Empirická analýza byla provedena na datech zakoupených od společnosti Media Tenor, s.r.o. Tato společnost se zabývá systematickou a kontinuální analýzou mediálních zpráv v eské republice a nabízí tedy komplexní analytické služby zam ené na obsahovou analýzu médií. Z tohoto pohledu je možné analyzovat jak kvalitativní tak kvantitativní aspekty p ísp vk v médiích. Společnost Media Tenor, s.r.o. poskytuje své služby p edev-ím soukromým společnostem, politickým stranám, PR agenturám, lokálními vládám, výzkumníci m, ale také editor m médií.

V tomto p ísp vku jsou analyzovány p ísp vky televizního zpravodajství t í nejv t-ích televizních stanic v eské republice. Konkrétn se jedná o následující ve erní zpravodajské relace: *Události a Události, komentá e* vysílané eskou televizí, *Zprávy TV prima* a *Televizní noviny TV Nova*. Ná-výzkum pokrývá období od roku 2004 do roku 2011. Je tedy možné získat základní pohled na vývojové tendence b hem tohoto období.

Ná-výzkum je zam en na obsahovou strukturu p ísp vk , které se objevují v televizním zpravodajství a jsou vztafženy k NUTS III region m v eské republice. Cílem článku je tematická analýza a komparace p ísp vk z celostátních televizních zpravodajství vztafžených k Jihomoravskému a Moravskoslezskému kraji. Pro ú ely tohoto p ísp vku byla formulována základní výzkumná hypotéza *H1*:

Existuje významný rozdíl mezi tematickým zam ením p ísp vk celostátních televizních médií v Moravskoslezském kraji a Jihomoravském kraji.

Pro ov ení této výzkumné hypotézy byla vyuffita metoda koresponden ní analýzy. Koresponden ní analýza je vícerozm rná deskriptivní statistická metoda navržená p vodn Hirschfeldem, viz (Hirschfeld, 1935) a pozd ji rozvedena Greenacrem, viz (Greenacre, 1983), která umožní uje determinovat vzájemný vztah mezi dv ma í více kategoriálními prom nnými v kontingen ní tabulce nebo soustav tabulek.

Základní podoba koresponden ní analýzy p edstavuje algoritmus, který zkoumá korespondence mezi řádky a sloupci kontingen ní tabulky. Tyto řádky a sloupce p edstavují kategorie (hodnoty) dvou obvykle nominálních prom nných, mezi kterými p edpokládáme závislost (asociaci). Kontingen ní tabulka má rozm $r \times m \times n$, kde m je počet sloupc (hodnot první prom nné) a n pak p edstavuje počet řádk (hodnot druhé prom nné) v kontingen ní tabulce. Samotná kontingen ní tabulka je vhodná k tomu, abychom mohli zm ít a testovat míru asociace mezi prom nnými. Základní mírou asociace mezi ob ma prom nnými je takzvaná chí-kvadrát (χ^2) statistika, ze které vychází neparametrický Pearson v chí-kvadrát test nezávislosti. K dal-ím test m a ukazatel m v kontingen ní tabulce pat í například Fisher v exaktní test (v p ípad malo etných soubor) nebo Cramer v koeficient kontingence, viz (Meloun, 2006).

Princip koresponden ní analýzy spo ívá v rozlofení chí-kvadrát statistiky vypo ítané z kontingen ní tabulky v ortogonální faktory. Vzhledem k tomu, že koresponden ní analýza je pouze deskriptivní technikou, je možné ji aplikovat bez ohledu na to, zda je chí-kvadrát statistika významná í nikoliv. Pokud je počet kategorií relativn vysoký a p edpoklady chí-kvadrát testu nejsou spln ny, není tento test schopen detekovat závislost mezi prom nnými jednozna n .

Metoda koresponden ní analýzy je schopna zobrazit vztah mezi dv ma prom nnými z kontingen ní tabulky také graficky, a to vytvo ením dvourozm rného grafu pro dva nejsiln j-í ortogonální faktory (tzv. dimenze) vzniklé rozkladem chí-kvadrát statistiky. Koresponden ní graf nám dovoluje vizualizovat vzájemný vztah mezi kategoriemi každého znaku zvlá- i obou znak navzájem. Jinými slovy, s pomocí empiricky odvozených dimenzí je možné v prostoru vid t, které kategorie jsou v prostoru umíst ny blízko sebe a které naopak daleko. To znamená, že je vid t, které jednotlivé kategorie daných prom nných jsou si podobné a které nikoli.

Koresponden ní analýzu je možné využít pro nominální, ordinální a také intervalová data, a koli vytvá ení diskretních kategorií ze spojitých prom nných se nedoporu uje. Vzhledem k tomu, že v typické kontingen ní tabulce jsou data v ádcích a sloupcích v podob neset íd ných kategorií, obvykle se pracuje s nominálními prom nnými.

3. Výsledky

Statistická analýza byla pro ú ely tohoto p ísp vku provedena na datech reprezentujících jednotlivé p ísp vky v televizním zpravodajství t í nejv t-ích televizí v eské republice vztahené k region m NUTS III v období od dubna 2004 do prosince 2011. V-echny p ísp vky byly rozd leny do celkem 30 tematických kategorií, které byly slou eny z d vodu snadn j-í interpretace do 10 pilí (sociální, environmentální, ekonomický, vzd lávání, ve ejný sektor, evropský a mezinárodní, bezpe nost, nehody, sport a justice). Celkov je za celou eskou republiku vyhodnoceno a kategorizováno 54 667 p ísp vk , z toho 4660 p ísp vk (8,5 % z celkového množství) se týká kraje Moravskoslezského a 5717 p ísp vk (10,5 %) pak kraje Jihomoravského. Z datového souboru byly pro pot eby koresponden ní analýzy vybrány pouze p ísp vky, které se týkají NUTS III region Moravskoslezský a Jihomoravský kraj.

Data byla analyticky zpracována v podob kontingen ních tabulek (pilí x kraj), p i využítí metody koresponden ní analýzy. Ve-keré výpo ty byly provedeny v prost edí program MS Excel a IBM SPSS Statistics.

3.1 Popis dat

V prvním kroku na-í analýzy jsme p vodních 30 tematických kategorií z datového souboru získaného od spole nosti Media Tenor, s.r.o., rozd lili do 10 tematických pilí za ú elem zjednodu-ení jejich interpretace. V Tab. 1 jsou uvedeny procentuální podíly jednotlivých tematických pilí v uvedených dvou krajích vyjád eny v podob kontingen ní tabulky podmín ných sloupcových relativních etností.

Tab. 1: Procentuální podíly jednotlivých tematických pilí v jednotlivých krajích

		Kraj		Celkem
		Jihomoravský kraj	Moravskoslezský kraj	
Tematický pilí	sociální pilí	21,5%	15,8%	18,9%
	environmentální pilí	4,2%	6,5%	5,2%
	ekonomický pilí	8,3%	14,1%	11,0%
	správa v cí ve ejných	8,7%	5,6%	7,2%
	výzkum a vývoj, vzd lávání	1,8%	1,0%	1,5%
	evropský a mezinárodní kontext	2,3%	1,0%	1,6%
	bezpe nostní pilí	29,5%	27,5%	28,5%
	nehody, události	16,2%	24,1%	19,8%
	spravedlnost	5,8%	3,5%	4,8%
sportovní pilí	1,7%	0,9%	1,4%	
Celkem		100,0% (5717)	100,0% (4660)	100,0% (10377)

Zdroj: vlastní zpracování

Srovnáme-li procentuální podíly obou kraj , je z ejmé, že tematické profily obou kraj jsou podobné. V obou krajích dominují tematické pilí e sociální, bezpečnostní a nehody, události. Naopak nejvíce zájmu médií se v obou krajích št ío tematické pilí e výzkum, vývoj a vzd lávání, evropský a mezinárodní kontext a sportovní. Přesto je mezi obma kraji určitý rozdíl v mediálním zájmu, což prokáže i test provedený v následujícím odstavci. V Jihomoravském kraji je nadpr m rný zájem (tedy zájem výrazně vyšší než pro obou kraj) v novém nap íklad pilí i spravedlnosti, sociálnímu nebo správ v cí ve ejných, v Moravskoslezském kraji jsou zd raz ovány mimo jiné pilí e ekonomický, environmentální nebo nehody a události. (Tyto záv ry graficky potvrzuje také výsledek koresponden ní analýzy ó viz dále).

Dalším krokem na í analýzy tedy bude kvantifikace potenciální závislosti mezi kraji a tematickými pilí i z Tab. 1 v podob ě chí-kvadrát testu nezávislosti a Cramerova koeficientu kontingence. Výsledky jsou uvedeny v Tab. 2.

Tab. 2: M ění závislosti v kontingen ní tabulce

	hodnota	volnost	p-hodnota
Pearson v Chí-kvadrát test	190,625	9	0,000
Cramer v koeficient kontingence	,136		
Rozsah souboru	10377		

Zdroj: vlastní zpracování

Na základ výsledk Pearsonova chí-kvadrát testu nezávislosti je možné konstatovat, že existuje statisticky významná závislost mezi tematickými pilí i a obma zkoumanými kraji. Hodnota Cramerova koeficientu kontingence identifikuje však pouze slabou míru závislosti, což souhlasí s výe u in ným záv rem, že tematické profily obou kraj jsou podobné. Získané výsledky testu nás nicmén oprav ují k využití nástroje koresponden ní analýzy, která byla popsána v kapitole 3.

3.2 Výsledky koresponden ní analýzy

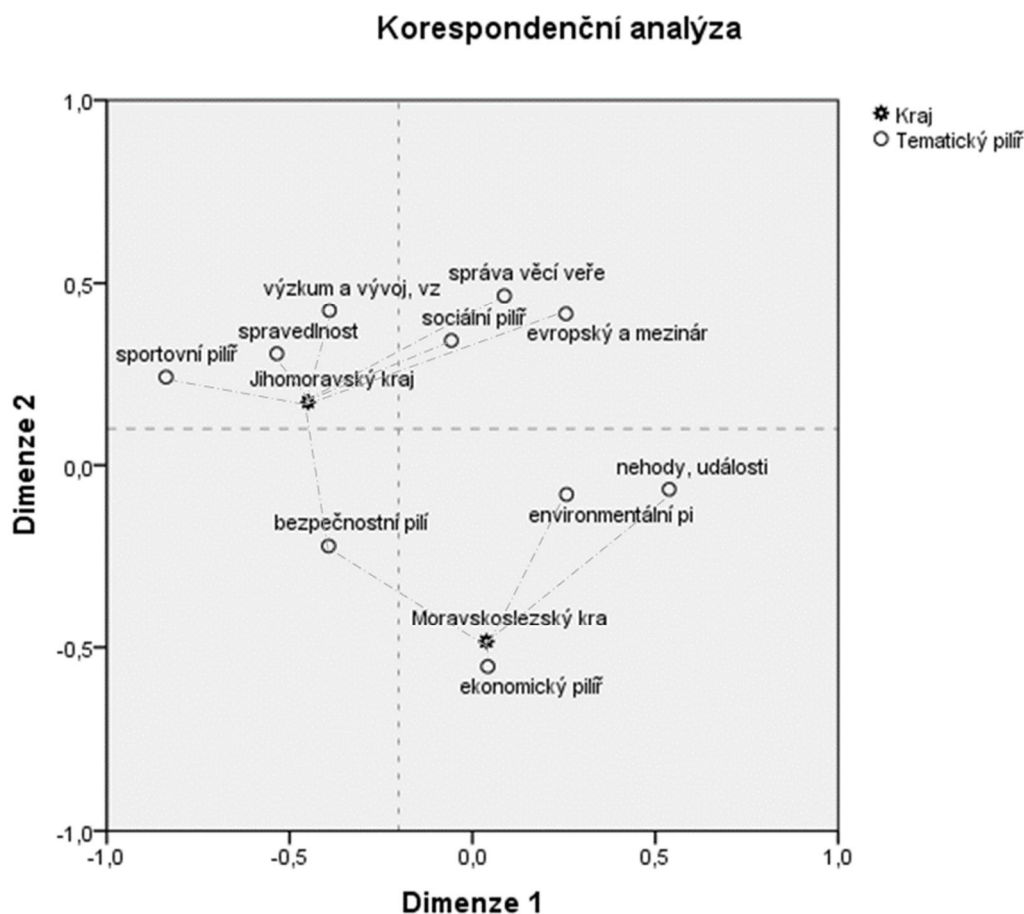
Za účelem grafické prezentace závislosti mezi jednotlivými tematickými pilí i a obma regiony byla zvolena metoda koresponden ní analýzy, která je tvo ěna dv ěma dimenzemi a je tedy zobrazena ve dvourozm ěrném prostoru, viz Obr. 1. Koresponden ní analýza rozkládá chí-kvadrát statistiku do dvou ortogonálních faktor ů (dimenzí) a vystihuje téměř 87 % informací z p vodní kontingen ní tabulky, což je hodnota relativně vysoce nadpr m rná.

Z výsledk ů na Obr. 1 vyplývají ůn které pom ěrn ě z ejmé vztahy mezi jednotlivými tematickými pilí i a kraji. Kolem obou kraj se seskupily tematické pilí e, které jsou danému kraji blízké, resp. výrazně blíží než druhému kraji. Moravskoslezský kraj, který lze identifikovat v pravé dolní ásti Obr. 1, je těsn ě svázán zejména s ekonomickým a environmentálním pilí em, ale také zprávami, které se týkají nehod a událostí.

Jihomoravský kraj se na Obr. 1 naopak nachází v jeho levé horní ásti. Pro tento kraj je typické těsn ě spojení s pilí em spravedlnosti, sociálním a sportovním pilí em, ale také výzkumem, vývojem a vzd láváním, správou v cí ve ejných a také pilí em evropským a mezinárodním.

Bezpečnostní pilí e se umístil v prostoru mezi obma kraji, je tedy z ejmá obdobná vazba na oba kraje.

Obr. 1: Bodový graf vztah mezi jednotlivými tematickými pilí i a kraji

Zdroj: vlastní zpracování

Záv r

Tento p ísp vek ukázal možnosti vícerozm rných statistických metod, konkrétn deskriptivní koresponden ní analýzy, p i zkoumání prostorových vztah mezi regiony z pohledu konkrétních kvalitativních kritérií. V tomto p ípad jsme analyzovali etnostní rozd lení televizních p ísp vk mezi jednotlivými tematickými panely v závislosti na kraji (regionu NUTS III). Zam íli jsme se p ítom na dva dominantní kraje východní ásti eské republiky (d ív j-í tzv. Moravskoslezské zem), a to Jihomoravského kraje a Moravskoslezského kraje.

P estofe tematické profily obou kraj v celostátním televizním zpravodajství jsou obdobné a také úhrnné po ty p ísp vk jsou v obou krajích srovnatelné, lze vysledovat rozdíly mezi ob ma kraji z pohledu zpravodajství o nich. Tyto rozdíly pomohla zd raznit a vizualizovat práv koresponden ní analýza.

Zatímco Moravskoslezský kraj vykazuje nejv t-í blízkost ekonomickému pilí i, coíl koresponduje s velkými ekonomickými problémy tohoto kraje (nezam stanost, jednostranná orientace na t flký pr mysl v minulosti), Jihomoravský kraj s Brnem jako sídlem Ústavního a Nejvy-ího správního soudu a také kancelá í ombudsmana) má logicky nejbífl pilí i spravedlnost.

Literatura

- [1] GALTUNG, J., RUGE, M., (1965). The Structure of Foreign News. The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers. *Journal of Peace Research*, vol. 2, iss. 1, pp. 64-91, ISSN 0022-3433. DOI 10.1177/002234336500200104.
- [2] GREENACRE, M., (1983). *Theory and Applications of Correspondence Analysis*. London: Academic Press. ISBN 0-12-299050-1.
- [3] HIRSCHFELD, H. O., (1935). A connection between correlation and contingency, *Mathematical Proceedings of the Cambridge Philosophical Society*, vol. 31, iss. 4, pp. 520-552. ISSN 0305-0041. DOI 10.1017/S0305004100013517.
- [4] MELOUN, M., MILITKÝ, J., (2006). *Kompendium statistického zpracování dat*. Praha: Academia. ISBN 80-200-1396-2.
- [5] SUCHACEK, J., SEDA, P., (2011). Territorial Marketing in the Czech Republic: Between Path-Dependency and Learning. In *Liberec Economic Forum 2011*. Liberec: Technical University of Liberec, pp. 439-447. ISBN 978-80-7372-755-0.
- [6] SUCHACEK, J., SEDA, P., FRIEDRICH, V., (2013a) Media as an external factor influencing marketing milieu of Czech towns: A quantitative perspective. In *Liberec Economic Forum 2013*. Liberec: Technical University of Liberec, pp. 532-541. ISBN 978-80-7372-953-0.
- [7] SUCHACEK, J., SEDA, P., FRIEDRICH, V., (2013b). Regions and media from quantitative and qualitative perspectives: the case of Czech Republic. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, vol. 61, iss. 7, pp. 329-336. ISSN 1211-8516. DOI 10.11118/actaun201361072811.
- [8] SUCHACEK, J., (2013). Regional capitals in media: quantitative and qualitative aspects. In *16th International Colloquium on Regional Sciences*. Brno: Masarykova univerzita. pp. 563-569. ISBN 978-80-210-6257-3. DOI 10.5817/CZ.MUNI.P210-6257-2013-71.

P ísp vek byl zpracován v rámci projektu SGS SP2014/103 na EkF VTMB-TU Ostrava.